

Byggeblad til økologiske slagtekyllinger.

Indretning og flytning af mobile huse til slagtekyllinger

Formål	Formålet med byggebladet er at sikre, at produktionen af økologiske slagtekyllinger kan praktiseres med en acceptabel miljøpåvirkning. Byggebladet kan ikke anvendes i nitratfølsomme indvindingsområder, i områder, hvor der foreligger en indsatsplan for drikkevandsbeskyttelse, eller i fredede områder
Beskrivelse af produktionen	Den økologiske slagtekyllingeproduktion adskiller sig fra den konventionelle produktion på mange punkter. Produktionen skal opfylde de krav der stilles fra plantedirektoratet, for at opnå den økologiske status. Der henvises til "Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion", som kan hentes på Plantedirektoratets hjemmeside www.pdir.dk . Der findes imidlertid også regler for produktion af slagtekyllinger, som også gælder den økologiske produktion, "Lov om hold af slagtekyllinger", gældende pr. 16. maj 2001 og fortolket i "Bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægproduktion", gældende pr. 17. december 2001.
Økologisk vs. konventionel produktion	Den økologiske slagtekyllingeproduktion adskiller sig fra den konventionelle produktion, blandt andet ved at kyllingerne har en længere produktionsperiode, og derfor anvendes typisk noget langsommere voksende kyllingelinier. Der stilles også krav om en lavere belægningsgrad i den økologiske produktion. Kyllingerne startes op i enten faste eller mobile huse, med mulighed for opvarmning. Fra kyllingerne er tre dage gamle skal de tildeles grovfoder, som de i princippet kan

	hente selv fra de er 6 uger gamle, fra dette tidspunkt skal kyllingerne nemlig have adgang til udearealer. Derudover skal kyllingerne have økologisk foder.
Mobile huse	Eftersom de økologiske slagtekyllinger skal have adgang til udearealer fra 6 ugers alderen er det en fordel at opstalde kyllingerne i mobile huse. Der er kun kyllinger på samme alder i samme hus, og produktionen kører efter alt ind – alt ud princippet. Det vil sige at husene flyttes mellem hvert hold kyllinger, og dermed til arealer med frisk græs, når der indsættes nye kyllinger.
Kort beskrivelse af produktionsforløbet	De daggamle kyllinger ankommer fra rugeriet, og inden da skal stalden klargøres til at modtage kyllingerne. Der er to muligheder for opstart af økologiske kyllinger. De kan opstartes i en "fast stald" og ved 4-6 ugers alderen flyttes til mobile huse, eller de kan opstartes direkte på marken, i mobile huse. Der er forskel på de to scenarier, og disse beskrives kort nedenfor.
Opstart i faste huse	Inden kyllingerne ankommer gøres huset klar til kyllingerne, der strøes med enten halm eller spåner, vand og foder gøres klar, og huset opvarmes til den ønskede temperatur. I de første 6 uger er der intet krav om at kyllingerne skal kunne komme ud, så opstart i faste huse stiller ingen krav til udgangshuller eller udeareal i denne periode.
Opstart i mobile huse	Som i de faste huse er det nødvendigt at huset er klargjort og opvarmet til de krav kyllingerne stiller. Derudover er den store forskel at de mobile huse er uden fast bund, og der derfor skal være fokus på opbygning af strøelsen, så miljøbelastningen bliver mindst mulig, klargøring af mobile huse er beskrevet i "Før indsætning" i afsnittet "Etablering af en produktion".
Perioden fra 6 uger til slagtning	I denne periode skal kyllingerne have adgang til udearealer, og det er derfor oplagt at have kyllingerne opstaldet på marken i mobile huse. Når kyllingerne har opnået den ønskede slagtealder, afhængig af væksthastigheden, hentes kyllingerne om natten og fragtes i kasser til slagteriet.
Efter slagtning	Kyllingerne går i hele produktionsforløbet på den samme dybstrøelsesmåtte som fjernes når kyllingerne er slagtet. Ved opdrætning af kyllingerne i faste huse er huset klar til rengøring efter fjernelse af gødningen. Ved opdrætning af kyllinger i mobile huse, fjernes først huset og derefter samles gødningen og køres væk til en markstak, som er placeret på en anden mark end den kyllingerne har adgang til, med fordel den mark som gødningen efterfølgende skal spredes på.

Dyretæthed

Antal dyr til en DE	Ved produktion af økologiske slagtekyllinger gælder samme regler for antal pr. DE som for konventionelle kyllinger. Én DE svarer til 100 kg N ab lager (inkl. den mængde kvælstof der er afsat på friland). Det vil sige 1200 producerede økologiske slagtekyllinger til én DE. Dette
---------------------	---

	gælder ved slagtning ved 81 dage. Ved slagtning tidligere eller senere korrigeres med 25 kyllinger pr. dag.
Gødningsfordeling	Når slagtekyllinger har mulighed for at gå ud, vil en del af gødningen lægges udenfor huset. "Normtalsgruppen" under daværende Danmarks JordbrugsForskning har vedtaget at fjerkræ med adgang til udearealer afsætter 10% af gødningen udenfor huset.
Udeareal	<p>Kyllingerne skal fra de mobile huse have adgang til et udeareal på 2,5 m² pr. dyr. Et mobilt hus må max. være 150 m² i grundareal, og der må max være 16 dyr pr. m². I praksis vil et hold på 4.800 kyllinger dermed bestå af 2 huse med hver 2400 kyllinger i.</p> <p>Husene skal flyttes efter hvert hold kyllinger. De bør flyttes ca. 50 meter efter et afsluttet hold, for at næste hold kyllinger kan have adgang til "friske" arealer.</p> <p>Et hold på 4800 kyllinger kræver 1,2 ha udeareal. For at undgå at harmonikravene overskrides, kan der i løbet af et år max. være fire på hinanden følgende hold á 4800 kyllinger på de 1,2 ha. Her forudsættes i øvrigt at kyllingerne afsætter 10% af gødningen på udearealerne ("Normtal 2006", Det Jordbrugsvidenskabelige Fakultat, Aarhus Universitet).</p>

Beskrivelse af lovgivning

Bekendtgørelse m.v.	<p>Dette byggeblad er udarbejdet i medfør af Bekendtgørelse nr. 1695 af 19. december 2006 om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. (Husdyrgødningsbekendtgørelsen § 35).</p> <p>For dyrehold til og med 3 dyreenheder gælder alene reglerne i Bekendtgørelse nr. 1517 af 14. december 2006 om miljøregulering af visse aktiviteter.</p>
Anmeldelse af produktionen	<p>Etablering, udvidelse eller ændring af husdyrbrug skal anmeldes til kommunen i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen. Der skelnes mellem følgende 3 størrelser af dyrehold:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Til og med 15 producerede dyreenheder pr. år 2) Mellem 15 og op til 75 producerede dyreenheder pr. år 3) Over 75 producerede dyreenheder pr. år <p>Ved 2) og 3) skal kommunen herudover give en tilladelse henholdsvis en godkendelse inden etableringen, udvidelsen eller ændringen i henhold til Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug – lov nr. 1572 af 20. december 2006.</p>
Lokalisering	Placeringen af de mobile huse bestemmes af kapitel 2 i "Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug". Der er flere områder, hvor det af plan- eller miljømæssige årsager ikke er tilladt at opstille husene.

Planlovgivningen	<p>Etablering/opstilling af mobile huse for dyrehold til og med 15 dyreenheder årligt fordusætter en landzonetilladelse efter planlovens § 36 stk. 2 (gældende: LBK nr. 883 af 18. august 2004).</p> <p>I tilladelsen kan kommunen stille en række krav i forhold til de mobile huse. Kravene kan gælde placingsmuligheder inden for nærmere angivne arealer med mulighed for rotationsflytning, materialevalg, dimensioner på husene, skærmende beplantning og reetablering af terrænet ved ophør af driften.</p> <p>Etablering/opstilling af mobile huse for dyrehold over 15 dyreenheder årligt gælder reglerne i "Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug".</p> <p>Også for disse produktioner vil der i tilladelsen/miljøgodkendelsen vil der kunne stilles krav til de mobile huses placering inden for nærmere angivne arealer og valg af materiale, dimensioner mv.</p>
Byggelovgivning	<p>De mobile huse er omfattet af bygelovens regler (gældende: LBR nr. 452 af 24. juni 1998) om transportable konstruktioner (§ 2 stk. 3). De mobile huse skal derfor opfylde reglerne i Bygningsreglementets (BR95 med senere tillæg) kapitel 13 om avls- og driftsbygninger og vindmøller, selvom husene er uden fast fundament og opbygget af en simpel, let konstruktion. Anmeldelse skal ske til den lokale kommune, der foretager en konkret vurdering af de(t) søgte hus(e).</p>

Etablering af en produktion

Placering af huset på marken	<p>Den samme mark må kun anvendes som udeareal i ét år, derefter skal det være frit for fjerkræ i et år. Når kyllingerne er på arealet bør dette udnyttes bedst muligt, så der så vidt muligt sikres afgræsning overalt, og samtidig sikres det at den gødning der afsættes udenfor huset sker på hele det tilgængelige areal.</p> <p>Såfremt at man genanvender samme mark – efter et fri år – må huset ikke placeres nøjagtigt samme sted som tidligere inkl. et randfelt på 1,5 m. rundt om huset. Den nye placering skal således være mindst 3 m. fra tidligere placering.</p> <p>Nøjagtig samme placering som tidligere, må først ske efter 5 år.</p>
Græsdække	<p>Der er ingen specifikke krav til græsdækket omkring huset, men højt græs, træer og buske kan være med til at lokke kyllingerne ud og væk fra arealet lige omkring huset, og dermed mulighed for at sprede gødningen over et større areal.</p>
Før indsætning	<p>Før kyllingerne indsættes i huset, skal der sikres et tilstrækkeligt bunddække i huset, for at undgå nedsivning. Direkte på jorden lægges ca. 10-15 cm halm. Der kan med fordel udlægges stempelslag, så der opstår en slags "madrass" nederst. Ovenpå madrassen placeres 5 cm løs strøelse, enten fintsnittet halm, spåner, eller tilsvarende porøs strøelse.</p>
Ved ind- og udgangshuller	<p>I våde måneder kan der ved ind- og udgangshuller nemt opstå fugtige områder. For at undgå dette kan der opsættes en "gangbro" til kyllingerne fra jordniveau til husniveau, og tillige kan der stilles halmballer</p>

	op som læ for hullerne. Dermed kan mængden af fugtighed omkring ind- og udgangshullerne minimeres.
Staldindretning	Ved placering af vandsystem, fodersystem og lys skal det sikres at kyllingerne fordeler sig jævnt i stalden/ huset.
	

Den daglige drift

Daglig drift	Hver dag kontrolleres det at vandsystemet ikke lækker, hverken fra tilførende slanger, eller fra drikkenipler (alternativt klokkevandere). Drikkesystemet skal holdes i den korrekte højde, så kyllingerne ikke spilder unødigt meget vand ned i strøelsen.
Strøelseskvalitet	Efter indførelse af "Lov om hold af slagtekyllinger" i 2001, er der stor fokus på strøelseskvaliteten, for at sikre minimeringen af trædepude-skader hos kyllingerne. Det er meget vigtigt at der strøes dagligt, med en mængde efter behov. Det vil sige at der strøes i en mængde, så overfladen altid er tør og porøs.
Ventilationskrav	I forhold til strøelseskvaliteten er det tillige vigtigt at holde luftfugtighe-

den på et acceptabelt niveau. Dvs. at luftfugtigheden aldrig bør overstige 70%.

Flytning og tomgangsperiode

Flytning mellem holdene	Huset flyttes mindst 50 meter efter afslutning af et hold.
Udmugning og fjernelse af overfladelag	<p>I de måneder hvor der ikke kan sås nye afgrøder (omtrent oktober til april) kan gødningsmåtten incl. de øverste 5-10 cm. Jord fra randfeltet overdækkes med vandtæt overdækning og omdannes til markstak når huset er flyttet.</p> <p>Når huset er flyttet, fjernes de øverste 5-10 cm jordlag sammen med fjernelse af gødningen. Dette sker, da undersøgelser har vist at de øverste 5-10 cm jordlag indeholder den største mængde af det nedsivne N. På samme vis fjernes de øverste 5-10 cm. jordlag i et randfelt på 1,5 m. rundt om det mobile hus. Dette sker fordi koncentrationen af kyllingerne og dermed risiko for nedsivning af N på udearealet er størst i dette område. Omtalte jordlag fjernes derfor samtidig med gødningsmåtten og placeres sammen med den øvrige gødning i markstakken. Gødningen kan oplagres i markstak efter de generelle regler om etablering i markstak. Markstakken skal overdækkes.</p> <p>I de måneder hvor der ikke kan sås nye afgrøder (omtrent oktober til april) kan gødningsmåtten inkl. randfelt overdækkes og omdannes til markstak når huset er flyttet.</p>
Udspredning	 <p>Gødningen skal udsprede på andre arealer end det tilgængelige udeareal, da gødningsmængden ellers vil overstige det tilladte harmonikrav.</p>

Efterfølgende afgrøde

Efter flytning af hus

Umiddelbart efter at husene er flyttet, skal der sås en afgrøde, der kan optage det forøgede kvælstofindhold i de øverste jordlag, afgrøden skal desuden have et dybt rodnet og en lang vækstsæson. Om vinteren (december – februar) vil der ikke være nogle afgrøder, der kan optage kvælstoffet, så der skal findes en anden metode til opsamling af kvælstoffet efter de huse, der flyttes i den periode.